

ARAŞTIRMA

Lisansüstü eğitimde bilimsel araştırmalar kursunun önemi Importance of scientific research course in graduate education

Mustafa Saygın¹, Feyza Özdemir Kısacık², Nejdet Adanır², Hikmet Orhan³

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji AD, Isparta, Türkiye.

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti AD, Isparta, Türkiye.

³Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik ve Tıp Bilişimi AD, Isparta, Türkiye.

Özet

Amaç: Lisansüstü öğrencilere yapılan bilimsel araştırmalar kursunun faydaları araştırılmıştır.

Materyal-Metot: Araştırma; SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Bilimsel Araştırmalar Kursu'na katılan 58 lisansüstü öğrencide yapılmıştır. Kurs sonunda 9 dersi içeren 11 sorudan oluşan 1'den 5'e çoktan seçmeli likert tipi anket ölçeği kullanılmıştır. Anket verileri SPSS 15.0 programı ile; One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test, Bağımsız t testi, Frekans analizi, Runs testi, ANOVA Post Hoc Tukey ve Least Significant Difference (LSD) ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Kursta devam eden 58 öğrencinin 53'ü sınava girmeye hak kazanmış ve sınava girenlerin hepsi 50 ve üzeri not alarak başarılı olmuştur. Tüm derslerde tüm sorulara verilen cevapların % 50'si 4 ve üzerindedir. Anketlere verilen cevaplarda referans değeri 2,5 alındığında tüm derslerin değerlendirmeleri referans değerinin üzerinde ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Aynı şekilde referans değeri 3 alındığında da yine tüm derslerin değerlendirmeleri referans değerinin üzerinde ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Her bir ders eğitim içeriği, planlama-organizasyon ve genel değerlendirme olarak üç soru grubu başlığı altında değerlendirilmiştir ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tartışma: Araştırmadan elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin düzenlenen kursu verimli bulduğunu ve eğitim hayatlarına katkı sağladığını düşündükleri sonucuna varılmıştır. Kursta verilen eğitim sayesinde lisansüstü öğrencilerden araştırma ve geliştirme alanında başarılı geri bildirimler alınacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel araştırma, Lisansüstü eğitim, Kurs.

Abstract

Objective: The aim of this study was to investigate the benefits of scientific research course to given postgraduate students.

Material-Method: This research; was performed on 58 post graduate students from Suleyman Demirel University (SDU) Health Sciences Institute, who attended to the scientific research course. A Likert-type scale survey which consisting of 11 multiple-choice questions leveling 1 to 5 on nine lectures was give to the students at the end of course. The survey data were evaluated with SPSS 15.0; One-Sample Kolmogorov-Smirnov test, independent t-test, frequency analysis, Runs test, ANOVA with post hoc Tukey and LSD tests.

Results: Fifty-three of 58 students who attended the course entered to the exam and all students took a 50 and over score and considered to be successful. For all lectures 50% of the answer were amrked as 4 or over in the course. If the reference value of 2.5 score were taken, answers of all lectures were higher than the reference value and this result was statistically significant ($p<0.05$). Similarly, if the reference value of 3 score were taken, answers of all lectures were higher than the reference value and this result was statistically significant ($p<0.05$). Each course was evaluated in three parts, namely; content of education, planning and organization and general assessment. There were not statistically significant difference between the groups ($p>0.05$).

Discussion: Having evaluated the feedbacks of this study, it was concluded that all students thought that this scientific research course was productive and contributed to their education life. Through this training of the graduate students successful feedback could be obtained in research and development areas.

Keywords: SScientific research, postgraduate education, course.

Giriş

Merak duygusu, çevreyi ve dünyayı anlama dürtüsü bilimin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. İnsanlık çağlar boyunca merak ve ilgisi doğrultusunda yaşadığı evreni anlamaya ve açıklamaya çalışarak pek çok bilim dalında araştırma ve geliştirme yapmıştır. Mevcut eğitim kuruluşları bu bilim dallarıyla insan yetiştirerek bilime hizmet etmektedir. Lisans eğitimiyle belirli branşlarda eğitim almış bireyler, lisansüstü eğitimle mevcut bilgi ve deneyimlerini geliştirip daha yetkin, daha donanımlı vasıflar kazanırlar. Bu sebeple günümüzde lisansüstü eğitim nerdeyse zorunlu hale gelmiştir (1). Lisansüstü eğitimin vazgeçilmez bir parçası, merak ve ilgi doğrultusunda bir hipotez üzerinden var olan kuramları incelemek ve tarafsız, doğru, güvenilir, tekrar edilir bilgiye ulaşmak amacıyla bilimsel araştırmalar yapılmaktadır (2). Lisans eğitimi sırasında eğitim gördüğü branş ile ilgili mevcut bilgiyi öğrenmeye ve mesleki donanımı edinmeye çalışan öğrenciler bilimsel araştırmalar konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip değildirler. Bu nedenle lisansüstü eğitimde araştırma yapma konusunda çeşitli zorluklar yaşamaktadırlar (3). Bilimsel araştırmalar konusunda bilinen zorlukların aşılması ve öğrencilere yol gösterici olması amacıyla SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü tarafından; enstitü bünyesinde lisansüstü eğitim gören öğrencilere yönelik bilimsel araştırmalar kursu düzenlenmiştir. Bu araştırmanın amacı yapılan bilimsel araştırmalar kursunun objektif veriler ışığında öğrencilere faydalarını değerlendirmektir.

Materyal ve Metot

Kurs için SDÜ rektörlüğünden gerekli izinler alınmış ve kurs programı belirlenmiştir. SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesine kayıtlı 203 lisansüstü eğitim öğrencisinden 103 lisansüstü öğrenci kursa kayıt yaptırmış, 58 öğrenci devam etmiştir. Devam eden öğrencilerin 53'ü sınava katılmıştır. Kurs bünyesinde verilen ders konuları tablo 1' de yer almaktadır.

Tablo 1. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü bilimsel araştırmalar kursu ders konuları

Konu
Ders 1: Etik Kurul (Deney Hayvanları)
Ders 2: Etik Kurul (Klinik Araştırmalar)
Ders 3: Bilimsel Çalışma Planlanması
Ders 4: Literatür Tarama
Ders 5: İstatistiksel Planlama
Ders 6: SPSS'e veri girişi
Ders 7: Abstract ve Makale yazımı
Ders 8: Dergiler ve dergilere makale gönderimi
Ders 9: Proje yazımı

Öğrencilere yapılan kursu değerlendirmeye yönelik her ders sonunda bir anket formu doldurtularak; eğitim içeriğinin, planlama ve organizasyonun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin katılımını sağlamak amacıyla; her ders birer hafta olmak üzere, çarşamba günleri, 16:30-18:30 saatleri

arasında toplam 9 hafta boyunca ders işlenmiş ve 9 hafta sonunda bir sınav yapılarak bilgi düzeyleri değerlendirilmiştir. Kursa devam etmeyen öğrenciler sınava alınmamıştır. Sınav sonucunda 50 ve üzeri not alan öğrenciler başarılı kabul edilmiş ve sertifikaları verilmiştir. Sınav sonuçları ve öğrencilerin kurs değerlendirmesine yönelik doldurduğu anket verileri SPSS 15.0 programı ile değerlendirilmiştir. Kolmogorov-Smirnov testiyle grupların homojen dağılıp dağılmadığı test edilmiştir. Veriler; Bağımsız t testi, Frekans analizi, Runs testi, ANOVA Post Hoc Tukey ve LSD testleri ile değerlendirilmiştir.

Soru içeriklerine göre derslerin istatistiksel değerlendirilmesi amacıyla ankete katılanlara yöneltilen 13 soru; eğitim içeriği (4 soru), planlama-organizasyon (4 soru) ve genel değerlendirme (5 soru) olarak üç soru grubu başlığı altında değerlendirilmiştir. Cevaplar, kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) olarak belirlenmiş ve puanlanmıştır. Cevaplarda 1'den 5'e doğru bir puanlama olduğu için referans noktası 3 (kararsızım) değeri olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Kursa devam eden 58 öğrencinin 53'ü (% 91) sınava girmeye hak kazanmış ve sınava girenlerin tamamı 50 ve üzeri not alarak başarılı olmuştur. Tablo 2'de kursa katılan bireylerin derslere göre sorulara verdikleri cevapları içeren anket formlarının istatistiksel değerlendirme sonuçları verilmiştir.

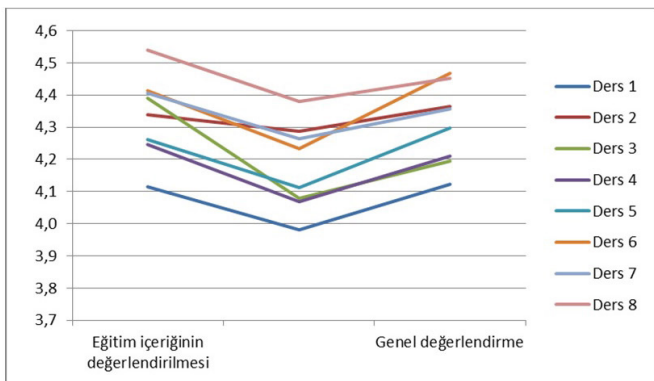
Tablo 2. Soru içeriklerine göre derslerin istatistiksel değerlendirilmesi

Sorular		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ders adı														
Abstract ve Makale yazımı	Ort.	4,42	4,30	4,42	4,45	4,45	4,30	4,22	4,09	4,34	4,31	4,34	4,31	4,47
	Median	4,00	4,00	4,00	5,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
	Ss	0,56	0,68	0,56	0,61	0,56	0,63	0,87	0,84	0,65	0,69	0,65	0,69	0,56
	N	33	33	33	33	33	33	32	33	32	32	32	32	32
Bilimsel Çalışma Planlanması	Ort.	4,47	4,38	4,38	4,32	4,21	4,13	3,98	4,00	4,20	4,22	4,20	4,15	4,22
	Median	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
	Ss	0,54	0,67	,67	,72	,80	,85	1,01	1,04	,80	0,75	0,77	0,91	0,81
	N	47	47	47	47	47	47	47	47	46	46	46	46	46
Dergiler	Mean	4,61	4,52	4,48	4,48	4,57	4,39	4,39	4,17	4,43	4,48	4,48	4,39	4,48
	Median	5,00	5,00	4,00	5,00	5,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	5,00	4,00	4,00
	Ss	0,49	0,51	0,51	0,59	0,50	0,49	0,58	0,83	0,59	0,51	0,59	0,58	0,51
	N	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23
Etik Kurul_Deney	Mean	4,22	4,07	4,04	4,09	4,08	4,08	3,90	3,87	4,17	4,19	4,08	3,96	4,21
	Median	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
	Ss	0,76	0,84	0,91	0,80	0,78	0,78	1,03	1,08	0,87	0,81	0,81	0,88	0,75
	N	54	54	54	54	52	52	52	52	52	52	52	52	52
Etik Kurul_Klinik	Ort.	4,34	4,38	4,34	4,27	4,37	4,28	4,26	4,24	4,40	4,33	4,38	4,31	4,40
	Median	4,00	5,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	5,00	4,00	4,00
	Ss	0,76	0,75	0,72	0,82	0,73	0,68	0,73	0,91	0,66	0,67	0,74	0,75	0,66
	N	56	56	56	56	54	54	54	54	52	52	52	52	52
İstatistiksel Planlama	Ort.	4,24	4,21	4,31	4,17	4,07	4,21	4,03	4,14	4,34	4,34	4,21	4,17	4,41
	Median	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	5,00	4,00	4,00	5,00
	Ss	0,68	0,81	0,71	0,80	0,84	0,81	0,82	0,78	0,89	0,81	0,97	1,00	0,73
	N	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29
İstatistiksel Planlama	Ort.	4,24	4,21	4,31	4,17	4,07	4,21	4,03	4,14	4,34	4,34	4,21	4,17	4,41
	Median	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	5,00	4,00	4,00	5,00
	Ss	0,68	0,81	0,71	0,80	0,84	0,81	0,82	0,78	0,89	0,81	0,97	1,00	0,73
	N	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29
Literatür Tarama	Mean	4,23	4,32	4,26	4,19	4,21	4,11	3,85	4,11	4,16	4,14	4,32	4,11	4,30
	Median	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
	SD	0,69	0,55	0,67	0,71	0,62	0,84	0,95	1,00	0,75	0,70	0,60	0,81	0,63
	N	47	47	47	47	47	47	47	47	43	44	44	44	44
SPSS'e veri girişi	Ort.	4,40	4,60	4,40	4,47	4,40	4,13	4,20	4,20	4,53	4,40	4,33	4,53	4,53
	Median	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	4,00	5,00	4,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
	Ss	0,91	0,63	0,91	0,74	0,91	0,99	1,08	0,94	0,83	0,91	0,81	0,64	0,64
	N	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Total	Ort.	4,35	4,31	4,30	4,27	4,27	4,19	4,07	4,08	4,29	4,27	4,27	4,20	4,34
	Median	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
	Ss	0,69	0,71	0,73	0,74	0,73	0,76	0,91	0,95	0,76	0,73	0,75	0	0,68
	N	304	304	304	304	300	300	299	300	292	293	293	293	293

Tüm derslerde tüm sorulara verilen cevapların % 50'si 4 ve üzerindedir. Anketlere verilen cevaplarda referans değeri 2,5 alındığında tüm derslerin değerlendirmeleri referans değerinin üzerinde ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Aynı şekilde referans değeri 3 olarak alındığında da yine tüm derslerin değerlendirmeleri referans değerinin üzerinde ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Her bir ders, eğitim içeriği, planlama-organizasyon ve genel değerlendirme olarak üç soru grubu başlığı başlık altında değerlendirildiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 3, Grafik 1).

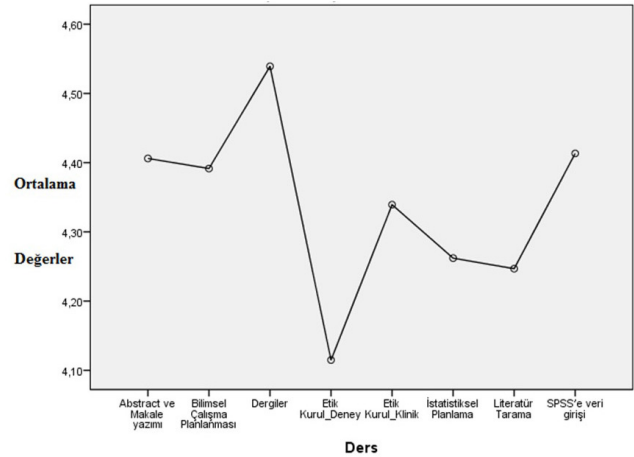
Tablo 3. Kursiyerlerin her ders sonunda cevapladığı anket sorularının istatistiksel değerlendirilmesi

Dersin adı	Eğitim içeriği		Planlama organizasyon		Genel değerlendirme	
	N	Orta±Ss	N	Orta±Ss	N	Orta±Ss
Abstract ve Makale yazımı	33	4,40±0,53	33	4,26±0,55	32	4,35±0,58
Bilimsel Çalışma Planlanması	47	4,39±0,57	47	4,07±0,79	46	4,19±0,74
Dergiler	23	4,53±0,49	23	4,38±0,49	23	4,45±0,51
Etik Kurul_Deney	54	4,11±0,71	52	3,98±0,73	52	4,12±0,74
Etik Kurul_Klinik	56	4,33±0,68	54	4,28±0,66	52	4,36±0,63
İstatistiksel Planlama	29	4,26±0,68	29	4,11±0,75	29	4,29±0,85
Literatür Tarama	47	4,24±0,52	47	4,06±0,76	43	4,20±0,63
SPSS'e veri girişi	15	4,41±0,80	15	4,23±0,88	15	4,46±0,69
Total	304	4,31±0,63	300	4,15±0,71	292	4,27±0,69

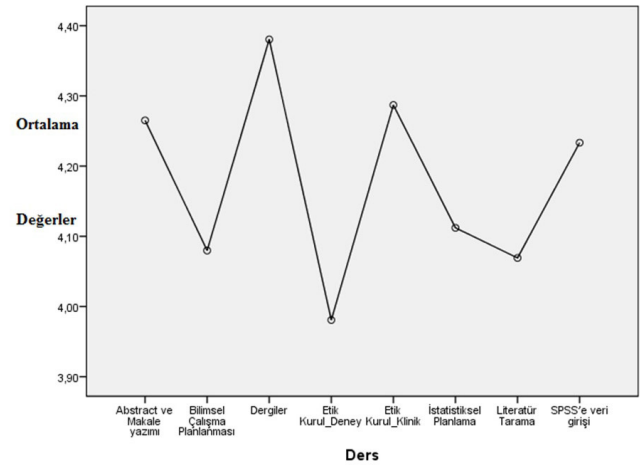
Grafik 1. Derslerin eğitim içeriği, planlama-organizasyon ve genel değerlendirme başlığı altında değerlendirilmesi

Eğitim içeriği bölümündeki sorular her bir ders için incelendiğinde verilen cevapların ortalama değerinin 4,3 olduğu, en düşük değerlendirmenin ilk ders olan etik kurul (deney hayvanları) dersinde olduğu (4,1) belirlenmiş ancak aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlemlenmiştir (Grafik 2) ($p>0,05$).

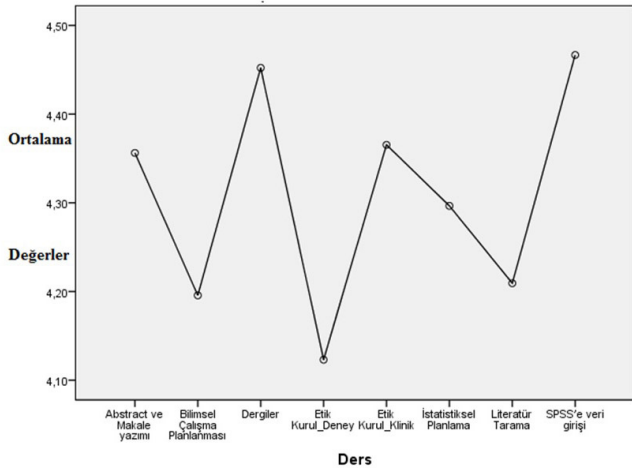
Grafik 2. Eğitim içeriği hakkında sorulan sorulara her ders için verilen cevapların grafiği

Grafikte tüm derslerde planlama ve organizasyonla ilgili sorulara verilen cevapların diğer sorulara göre düşük olduğu (ortalama: 4,2) ancak bu değer referans değerinden (3) büyük olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlemlenmiştir (Grafik 3) ($p>0,05$).

Grafik 3. Planlama ve organizasyon hakkında sorulan sorulara her ders için verilen cevapların grafiği

Genel olarak tüm dersler için planlama ve organizasyon başlığı altındaki 5-8 arasındaki 4 soru diğer sorulara göre daha düşük puanlarla değerlendirilmiş ancak referans değerinden (3) daha büyük ortalama değerlere sahip oldukları için istatistiksel olarak anlamlı olmamasına rağmen farklı bulunmuştur. Planlama ve organizasyon ve genel değerlendirme soru gruplarına derslerde verilen cevaplar istatistiksel olarak değerlendirilmiş ve değerlendirme sonuçlarının sırasıyla ortalama 4,1 ve 4,3 olduğu, en düşük değerlerin yine ilk derste kaydedildiği ancak farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı gözlemlenmiştir (Grafik 4) ($p>0,05$). Derslerin ortalamasının medyanından farklı olup olmadığı Runs testi ile değerlendirilmiştir. Bu sonuçlara göre;

Grafik 4. Genel değerlendirme hakkında sorulan sorulara her ders için verilen cevapların grafiği

“Abstract ve Makale yazımı” dersinde; medyan 4,20 ve “Eğitimin günü ve saatleri uygun şekilde planlanmıştır” sorusu ile istatistiksel olarak anlamlıydı ($p<0,05$) ve ortalama değer medyandan düşük bulundu.

Bilimsel Çalışma Planlanması dersinde; medyan 4 ve “Eğitimin günü ve saatleri uygun şekilde planlanmıştır” sorusu ile istatistiksel olarak anlamlıydı ($p<0,05$) ve ortalama değer medyandan düşük bulundu.

“Etik Kurul (Deney hayvanları)” dersinde; medyan 4 ve “Eğitimin içeriği önemli konulara odaklanmıştır” ($p<0,05$), “Bu eğitim faaliyeti faydalıydı” ($p<0,05$) ve “Bu eğitimi çalışma arkadaşlarıma öneririm” ($p<0,05$) soruları ile istatistiksel olarak anlamlıydı ve ortalama değer medyana eşit bulunmuştur. Etik Kurul (Klinik araştırmalar) dersinde; medyan 4,30 ve “Eğitimin içeriği önemli konulara odaklanmıştır” ($p<0,05$), “İçerik şu andaki ve gelecekteki amaçlarımı gerçekleştirilmeme yardımcı” ($p<0,05$) ve “Bu eğitim faaliyeti faydalıydı” ($p<0,05$) soruları ile istatistiksel olarak anlamlıydı ve ortalama değer medyandan yüksek bulunmuştur.

SPSS'e veri girişi dersinde; medyan 5 ve “Eğitimin günü ve saatleri uygun şekilde planlanmıştır” ($p<0,05$) soruları ile istatistiksel olarak anlamlıydı ve ortalama değer medyandan düşük bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; anketlere verilen cevaplarda referans değeri 2,5 ve 3 alındığında tüm derslerin değerlendirmeleri referans değerinin üzerinde ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu da kursun genel anlamda verimli olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Dicle Üniversitesi'nde Geyik ve arkadaşlarının yaptığı eğitimcilerin eğitimi adlı araştırmada; öğretim üyelerinin eğitimcilerin eğitiminden memnun kaldıkları, eğitimlerin devam etmesi konusunda da istekli olduklarını ve kursun devamında eğitim almış öğretim üyelerinden seçilecek geniş bir gruba müfredat ve koçluk eğitimi verilmesinin ve benzer eğitimlerin periyodik olarak devam ettirilmesinin akademik süreçte yararlı olacağı kanaatine varmışlardır (4). Bu çalışmada kurs verilen grup akademik eğitim sürecini tamamlamış olan öğretim

üyelerinden oluşmasına rağmen kursun çıktılarında olumlu geri bildirimler saptanmıştır. Bu da akademik süreç içerisinde yeni yer almakta olan lisansüstü öğrencileri için daha da önem kazanmaktadır. Planlama ve organizasyon başlığı altındaki sorulara diğer bölümlere göre daha düşük değerlendirmeler yapılmış ancak bu değerlendirmeler istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu bölümdeki düşük değerlendirmenin sebebini bölüm içindeki “Eğitimin günü ve saatleri uygun şekilde planlanmıştır” sorusuna verilen düşük puanlardan kaynaklı olabileceği, öğrenciler tarafından sözlü olarak da ifade edildiği üzere kursun saatlerini mesai saatleri içine çekmek istemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak klinik ve pratik işleyişi engellemeden ve tüm katılımcıların iş gücünü düşürmeden yapılabilmesi amacıyla hafta ortasında seçilen bu saatin uygun olduğu düşünülmüş ve bu şekilde uygulanmıştır. Her bir ders ayrı ayrı incelendiğinde en düşük değerlendirmenin ilk ders olan etik kurul (deneysel araştırmalar) dersinde alındığı ve yine istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu düşük değerlendirme sonuçlarının sebebi olarak kursa katılan öğrencilerin kursa adaptasyon ve kursu kabullenme süreciyle ilgili olabileceğini düşündürmüştür. İleri derslerdeki artan grafik bu düşüncemizi desteklemiştir. Genel anlamda tüm derslere bakıldığında eğitimin içeriği ve faydası, eğitim saatinin uygunluğu gibi konularda olumlu istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunması bizi eğitimin etkin bir şekilde gerçekleştirilebildiği sonucuna götürmüştür. Dönmez ve arkadaşlarının yaptığı ve tıp fakültelerinde eğitim kalitesinin yükseltilmesi amacıyla gerçekleştirilen kurs sonucunda; öğrencilerin kurs öncesi başarı puanları $63,5 \pm 10,3$ iken kurs ortasında $93,4 \pm 5,5$ 'a yükselmiştir. Öğrenciler kurs programı içinde yer alan ve sekiz başlıkta toplanan konuların işlenmesini konulara göre değişimle birlikte % 67-94 oranında çok yararlı, % 4-31 oranında yararlı olarak değerlendirmiştir. Öğrenciler interaktif yöntemlerin etkisini dokuz başlıkta 10 puan üzerinden değerlendirmiş bu etkileri (ortalama $9,1 \pm 1,6$ ile $9,6 \pm 0,9$ puanla) olumlu bulmuşlardır. Sonuç olarak; kurs eğitim tekniklerinin uygulanmasında başarılı bir model olduğunu ortaya koymuşlar ve bununla ilişkili olarak amaca yönelik olarak yapılan kursların aktif olarak hedefe ulaşmada etkin olduğu görülmektedir (5). Ertük tarafından yapılan ve sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının kendilerini geliştirme isteklerinin değerlendirildiği çalışmada; sınıf öğretmenlerinin kendilerini geliştirme istekleri öğretmen ve öğretmen adayı arasındaki değerlendirmede, öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark bulunmuştur (6). Bu da eğitim sürecindeki kursların verimliliğini ortaya koymaktadır. Eğitim seviyesi ilerledikçe artan ihtiyaç daha somut hale gelmektedir. Bunun yanında meslek için belirli bir seviyede eğitim öğretim ve araştırma faaliyetlerinin yürütülebilmesi için gerekli olan alt yapı ve donanımında gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu gerekliliğin de eğitim sürecinde tamamlanması gerekmektedir. Lisansüstü eğitim önemi ve çıktıları açısından bu konuya baktığımızda, bu seviyede nitelikli bireyler, yani öğrenmeye araştırmaya açık ve yenilikçi bireyler için bu tür hedefe yönelik eğitimlerin önemi ortaya konulmuş olmaktadır. Aslan'ın yaptığı ve türkçe eğitimi programlarında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin

akademik öz yeterliliklerine ilişkin görüşlerini içeren çalışma sonucunda; görüşmecilerin kendilerini en çok “Araştırma Yöntem ve Teknikleri”, “Ölçme ve Değerlendirme”, “İstatistik”, “Nitel ve Nicel Araştırma Yöntemleri”, “Test Geliştirme”, “Araştırma Etiği” ve “Yabancı Dil” konularında yetersiz algıladıkları görülmüştür (7). Bu çalışmadan ve bizim belirlediğimiz eğitim programının hedef içeriğinden de görülmektedir ki; genel olarak bilimsel düşünme, araştırma, geliştirme, planlama ve yürütme aşamalarındaki eksiklerin olduğu ve bunun da hedeflenen kurs ile tamamlanmaya çalışıldığı görülecektir. Bu da lisansüstü düzeyde yapılan kursun ihtiyaçları karşılama konusundaki tutarlılığı ortaya koymaktadır. Ve bu tür programların eksiklerin tespiti yönünde ayarlanıp sonrasında bu hedefe yönelik olarak kısa süreler içerisinde yoğunlaştırılmış ve uygulamalı eğitimlerin gerekliliğini ortaya koyan bir çalışma olması özelliğiyle önemlidir.

Hıdıroğlu ve arkadaşlarının sürekli mesleki gelişim kavramının değerlendirdikleri çalışmada; katılımcıların % 67,8’ inin sürekli tıp eğitimi, % 7,9’unun da sürekli meslek gelişimi ile ilgili bilgisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Katılımcıların % 45,4’ü sürekli tıp eğitimi etkinliklerine katıldıklarını ve sürekli meslek gelişimi etkinliklerine katılmama nedeni olarak en çok (% 44,7) etkinliklerden haberlerinin olmamasını belirtmişler. En çok katılımı bulunan etkinlik % 66,4 ile bölüm içi eğitim etkinlikleri iken, en çok (% 49,2) kongre içerisindeki kurslar başarılı eğitim etkinlikleri olarak değerlendirilmiştir (8). Sürekli meslek gelişimi etkinliklerine katılımın önemini ortaya koymakta ve kısa süreli kursların meslek gelişime olan katkısını göstermektedir.

Sezgin ve arkadaşlarının yaptığı çalışma; eğitim yönetimi ve denetiminin lisansüstü eğitimdeki öğrencilerin Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanan “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi” bağlamında kendi yeterliliklerine ilişkin öz değerlendirmelerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda lisansüstü öğrencilerin özellikle kuram ve uygulama arasında ilişki kurmada, araştırma yöntem ve tekniklerini kullanmada, disiplinler arası ve ülke sorunlarına çözüm getirecek çalışmalar yapmada, ürettikleri bilgiyi ulusal ve uluslararası düzeyde paylaşmada ve yabancı dil konusunda sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca katılımcıların araştırma kapsamında ortaya çıkan eksikliklerin giderilmesi konusunda öğretim üyelerinden büyük bir beklenti içinde oldukları saptanmıştır. Sonuç olarak bilimsel araştırma kültürünün, lisansüstü eğitimde bu nosyonu kazandırmak için bu tür kursların gerekliliği bu çalışmayla da ortaya konulmuş olmaktadır (9).

Polat tarafından yapılan ve eğitim fakültesi öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarının incelendiği çalışmada; öğrencilerin bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu, katılımcı tutumlarının, genel olarak, cinsiyet, yaş, kayıtlı olunan bölüm, sınıf düzeyi, bilimsel araştırmaya yönelik herhangi bir ders alıp almama ve mezun olunan lise türü değişkenlerine göre değişmediğini göstermiştir. Araştırmacılara yardımcı olma konusunda 4. Sınıf öğrencileri diğer sınıf düzeylerine göre daha istekli, erkek

öğrenciler kadın katılımcılara oranla bilimsel araştırmalara yönelik daha olumlu ve ilköğretim matematik bölümü öğrencilerinin diğer branşlardaki öğrencilere göre araştırmacılara yönelik daha pozitif bir tutum içinde olduklarını ortaya koymuştur. Bunun sonucunda bilimsel araştırmaya yönelmeyi belirleyen en önemli faktörün eğitimin dönemiyle ilişkili olduğu görülmekte ve bunun sonucunda lisansüstü eğitimde bu ihtiyacın kaçınılmaz ve giderek artacağı sonucuna varılabilir (10).

Tuncer ve Özeren tarafından yapılan bilimsel araştırmalara yönelik ve bir öz-yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi çalışmasında; bilimsel araştırma potansiyelini artırmanın en pratik yolunun eğitim olduğu ve eğitim yoluyla kendi kendinin farkında olan eleştirel düşünme yeteneğine sahip bireyler yetiştirilebileceği ileri sürülmüştür. Bireyler tarafından sunulan hizmetlerin kalitesini arttırmak için bilimsel araştırma kültürü ile yetiştirmenin önemli bir rol oynayacağını ortaya koymuşlardır. Bunun için sağlık bilimleri alanında, daha çok usta çırak ilişkisine dayalı olan öğretmen-öğrenci ilişkisindeki öğretmen için bilimsel araştırma kültürünün önemini ortaya koymanın yanı sıra, bu kültürün aktarımında da akademik düzeyde yetiştirilecek öğrencilerin kalitesine katkı sağlayacağı açıktır. Bu şekilde kurs ve bilimsel aktivitelerle ileride akademisyen olacak lisansüstü öğrencilere bu kültürün kazandırılması gerekliliği ortadadır (11).

Eraslan’ın Finlandiya’nın “Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı” kısa adı ile PISA (Programme for International Student Assessment) hakkındaki değerlendirmesinde bir ana başlık olarak; hizmet içi öğretmen eğitiminin önemine dikkat çekerek, hizmet içi eğitimlerin uluslararası arenada da başarılı olabilmenin bir anahtarı olarak görülebileceğini bildirmiştir. Bu yüzden her meslek grubu için mesleklerin uluslararası standart ve kalitede icrası için eğitim programlarının gerekliliğini ortaya koymaktadır (12). Karakütük ve arkadaşlarının yaptığı, lisansüstü öğretimin sorunları konusundaki Ankara örneğinde; Ankara’daki lisansüstü enstitü yöneticilerine göre, enstitü yönetim süreci, öğrencilerin seçilmesi, öğretim süreci, değerlendirme süreci, iletişim süreci ile ilgili sorun yaşanmadığı ortaya konulmuştur. Yine enstitü yöneticilerine göre, lisansüstü öğretimle ilgili yasal düzenlemeler yeterli olmadığı, lisansüstü öğretim amaçlarına ulaşmadığı; lisansüstü öğretimin yapıldığı dersliklerin sayısı yeterli olmadığı, öğrencilere sunulan hizmetlerin (sağlık, kültürel, sportif, yurt, kütüphane, rehberlik ve psikolojik danışmanlık) yeterli olmadığı ve enstitü bütçesinin yeterli olmadığı sonuçlarına varılmıştır. Ayrıca lisansüstü öğretimin yapıldığı dersliklerin sayısının yeterli olmadığı, enstitülerde öğrencilerin tez özetlerini makalelerini içeren bilimsel bir yayın çıkaramadıkları sonuçlarına varılmıştır (13). Bu sonuçlar çerçevesinde lisansüstü eğitimdeki sorunların genel olarak eğitim süreci ve zorluklarını kapsadığı yargısına varılabilir. Bunun için eğitim sürecindeki ek kurs ve bilimsel aktivitelerin günümüz iletişim çağında bilgiyi kullanabilen donanımlı bireylerin yetiştirilmesine olan katkısını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak; araştırmadan elde edilen veriler incelendiğinde öğrencilerin düzenlenen kurstan memnun oldukları ve eğitim

hayatlarına katkı sağladığını düşündükleri sonucuna varılmıştır. Sınava girenlerin hepsi sınavı başarıyla tamamlamıştır. Değerlendirme sonuçlarında 3 (kararsızım) değeri referans değeri olarak alındığında tüm derslerin ortalama değerleri 3'ün üzerinde bulunmuştur. Bu da kurstan memnuniyet değerinin yüksek olduğunu düşündürmüş ve kurs sonucunda verilen dersler sayesinde lisansüstü öğrencilerden araştırma ve geliştirme alanında başarılı geri bildirimler alınabileceği ve bireylerin kendi başlarını çalışma planlama, yürütme ve sonuçlandırma becerilerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu kurs sayesinde en azından bireysel olarak lisansüstü öğrencilerin tez çalışmalarını yürütebilmelerinde yardımcı olmak hedeflenmiştir. Bu tür kursların hedefe yönelik olarak faydalı olduğu ve ihtiyaç alanlarının belirlenip ona göre kısa süreli yoğunlaştırılmış, teorik ve uygulamalı kursların faydalı olabileceğini düşünmekteyiz. Bu sayede günümüz şartlarına uygun lisansüstü eğitim, öz ve yetkin bireyler yetiştirilmesine katkı sağlanabilecektir.

Kaynaklar

1. Turgut Özal Üniversitesi Kariyer Planlama Uygulama ve Araştırma Merkezi (Karmer), Kariyer Planlama ve Geliştirme El Kitabı. S: 52.
2. Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) Araştırma Teknikleri Ankara 2006.
3. İpek Akbulut H, Şahin Ç, Çepni S. Doktora Tez Sürecinde Karşılaşılan Problemlerin Belirlenmesi: Eğitim Fakültesi Örneği. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 2013; 20: 50-69.
4. Geyik MF, Kara İH, Uzunlar AK, Baltacı D, Gönen İ, Bahçebaşı T, Ataoğlu S, Özçetin A, Gürel FS, Karakılıç O. Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerine Uygulanan Eğiticilerin Eğitimi Etkinliğinin Araştırılması. Konuralp Tıp Dergisi 2013; 5(3): 24-28.
5. Dönmez L, Aktekin M, Akdeniz M, Şenol YY. Akdeniz Üniversitesi Örneğinde, İnteraktif Yöntemlerle Uygulanan Aile Planlaması Eğitimi Programının Değerlendirilmesi. Tıp Eğitimi Dünyası 2002; 9: 17-25.
6. Ertürk M Sınıf Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Kendilerini Geliştirme İsteklerinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İl Örneği). Kuramsal Eğitimbilim, 2009; 2(2): 44-59
7. Aslan C. Türkçe Eğitimi Programlarında Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Özyeterliklerine İlişkin Görüşleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2010; 10(19): 87-115
8. Hıdıroğlu S, Önsüz MF, Topuzoğlu A, Karavuş M. Bir tıp fakültesindeki öğretim üyesi, uzman ve asistan doktorların Sürekli mesleki gelişim kavramına bakış açılarının değerlendirilmesi. Marmara Medical Journal 2010; 23(3): 360-368.
9. Sezgin F, Kavgacı H, Kılınç AÇ. Türkiye'de eğitim yönetimi ve denetimi lisansüstü öğrencilerinin öz değerlendirmeleri. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2011; 1(3): 161-169.
10. Polat M. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumları. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2014; 18: 77-90.
11. Tuncer M, Ozeren E. The development of a self-efficacy scale for scientific research and an evaluation of prospective teachers' views about that scale. Procedia - Social and Behavioral Sciences 2012; 51: 553-561.
12. Eraslan A. Finlandiya'nın PISA'daki Başarısının Nedenleri: Türkiye için Alınacak Dersler. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED) 2009; 3(2): 238-248.
13. Karakütük K, Aydın A, Abalı G, Yıldırım S. Lisansüstü Öğretimin Sorunları Konusunda Ankara'daki Üniversitelerin Lisansüstü Enstitü Yöneticilerinin Görüşleri. Eğitim ve Bilim 2008; (33):147 42-53.